

VİTSİN ALLA PUQAÇOVA İLƏ NƏCƏ TOQQUŞDU?

Georgi Vitsin digər məşhur aktyorlarla tez-tez "Yoldaş KINO" proqramı ilə ölkə üzrə qastrollara çıxırdı. Belə konsertlərin birində o, pərdə arxasında dayanmış gənc müğənni ilə toqquşdu: "Mən sizi izləyirəm, Georgi Mixayloviç, səhnədə və publika qarşısında özünü necə aparmağı peşəkarlardan öyrənirəm" - deyən Alla Puqaçova idi. 1990-cı ildə onlar yenidən görüşdülər: Vitsin və Alla Puqaçova ölkə rəhbəri Mixail Qorboçovun imzası ilə sonuncu SSRİ Xalq artisti adı alan artistlərin siyahısında yer almışdılar. Sonuncu dəfə Vitsin 1994-cü ildə Andrey Benkendorfun "Bir neçə məhəbbət tarixçəsi" filmində çəkilib. O, həttdən yumor gecələrində iştirak edirdi və zarafatla "Sahibsiz itlər üçün yeməklə pulu qazanıram" deyirdi. O, sözün həqiqi mənasında tamahkar deyildi. Onun astronomiya ilə maraqlandığını da çox az adam bilir. Ömrünün axırlarına yaxın səhhəti onu özü haqqında düşünməyə məcbur edirdi. O, tez-tez xəstələnirdi. 1990-cı illərin bir qədər qarışıq vaxtı idi. Aktyorlar demək olar ki, həmin dövrü heç sevmirdilər. Vitsin hər gün yataqdan qalxır, dən götürür və küçəyə çıxaraq göyərçinləri yemləməyə gedirdi. O, həttdə itlərin və pişiklərin yanında da sakit öte bilmirdi. Aktyorun evdən çıxdı-

Təxminən 50 il bundan əvvəl - 1966-cı ildə, "Qafqaz əsiri" adlı sovet filminin çəkilişləri gedirdi. Rejissor Leonid Qayday il ərzində 76 milyon tamaşaçının izlədiyi bir neçə gözəl film yaratmışdı. Bu film də bir il sonra sovet kinoprokatında lider oldu. Əlbəttə, film bir qədər fərqli çəkilmişdi. Lakin sovet senzurası ona əl gəzdirmiş, bir çox səhnələrini dəyişmiş və bəzilərini həttdə kəsmişdi. "Qafqaz əsiri" filminin ilk çəkilişi haqda 50 il sonra...

76,54 MİLYON TAMAŞAÇI QAZANDI

Əvvəla, film çox da böyük olmayan cizgi başlığı ilə verilməli idi. Ekranada Bivaly görünüb hasara "X" hərfini yazmalı idi. Sonra Balbes hasara yaxınlaşıb "U" yazmalı, yalnız bundan sonra Trusu görmək olardı. Hansı ki, o, milis işçisinin fitindən sonra "İlahi film" sözləri ilə yazını bitirir. Amma senzura bunu ədəbsiz zarafat sayaraq, həmin hissəni lentdən çıxarmışdı. Bütün bunlardan sonra da film prokata göndərilmədi və rəfə atılıb qaldı. Yalnız filmə qəpali şəkildə Leonid Brejnev özü baxandan sonra prokata buraxılmasına hökm verdi. Film birinci yerə çıxdı və 76,54 milyon tamaşaçı qazandı. Bu isə rekord göstəricisi idi. Yəqin ki, bütün filmə baxanların Trusun məşhur "Yaşasın bizim məhkəməmiz, yer üzündəki ən ədalətli məhkəmə!" frazası tamaşaçıların yaddaşındadır. Amma Vitsinin personajı bunu "Yaşasın, sovet məhkəməsi, dünyada ən mərhəmətli məhkəmə!" kimi söyləməli idi. Bu frazayı da dəyişmişdilər.

Həmçinin filmdə "Sultan haqqında mahnı" da bədii şüranın işçiləri tərəfindən çıxarılmalıydı. Lakin ssenarist Yakov Kostyukovski yalnız mahnının ilk və son bəndlərini qoruyub saxlaya bilmişdi. Elə bu səbəbdən də birinci misra bitən kimi güzgüdə öz qələbəsinə heyranlıqla bayram edərək özünü süzən - Ninanın dayısını göstərirdilər. Və yalnız bundan sonra səhnənin davamını göstərirlər. Səhnə musiqili olduğundan mahnıdakı sözlərin kəsilməsini hiss etmək mümkün olmayıb. Premyeradan sonra rejissor Leonid Qayday "mən bilirdim ki, film şən alınıb, amma belə uğuru gözləməyirdim" - demişdi.

"ƏGƏR MƏN SOLTAN OLSAYDIM..."

Çox maraqlıdır ki, "Qafqaz əsiri"ni Qafqazda yox, Krimda çəkilib. Yalnız bir epizodu Soçi ətrafında çəkilib. "Aktrisa Natalya Varleyin səsinə tamaşaçı eşitməyib, filmə onun əvəzinə Aida Vədişeva oxuyub" deyərək Nadejda Rumyanseva bildirir: "Əgər mən sultan olsaydım..." mahnısında isə daha bir bənd - "Əgər hər üç xanımım mənə 100 qram süzsəydi, beləliklə 300 qram olardı, bu da bir şeydir..." mısraları da var idi ki, bədii şüra onu da kəsmişdi. Saaxov isə "Oxoxov" olmalı idi. Lakin bu familiya ilə Mədəniyyət Nazirliyində başqa bir rəis tapıldı. "Mosfilm"-in Partiya təşkilatında Saakov soyadlı işçi meydana çıxdı və nazir Yekaterina Fursevanın göstərişi ilə heç nəyi dəyişməyə ehtiyac qalmadı. Filmə görə ən böyük qonorarı Leonid Qayday aldı - 4140 və əlavə olaraq ssenariyə görə 2000 rubl. İkinci böyük qonorar Şurikə - Aleksandr Demyaninkoya verildi - 5220 rubl (74 çəkiliş gününə, 10 səsləndirməyə görə). Yuriy Nikulin 4338 rubl qazandı. O, həmin pula özü üçün "Volqa" aldı. Trus, Balbes, Bivaly Nikulinin 1941-ci ildə Almaniyada istehsal olunan "Adler Trumpf Junior" avto-

mobildə gəzirdilər. Sanitar avtomobil - 1945-ci ildə buraxılan QAZ-55 isə filmin ekranlara çıxan vaxtında nadir maşın sayılırdı.

"İ əməliyyatı"nın ssenari müəllifləri Yakov Kastyukovski və Moris Slobodskiy filmin məşhurluğunu görüb "Mosfilm"-ə işçi adı "Şurik dağlarda" olan yeni filmin çəkilişləri ilə bağlı ərizə verdilər. Film iki hissədən ibarət olmalı idi. Birinci hissədə tələbə Ninanın

o, ümumittifaq şöhrəti qazandı. Aktrisa dalbadal rollar təklif olunurdu. O, "Viy", "Gələcəkdən qonaq" filmlərində çəkildi. Amma həmin obrazlarda "idmançı, komсомолçu və nəhayət gözəl" Natalyanın uğuru əvvəlki təkrarlamada. Aktrisa bu günlərə qədər filmlərə çəkilib. Hazırda isə teatrda işini davam etdirir, həmçinin məşhur şoularda və teleproqramlarda görünür.

50 il "Qafqaz əsiri" kimi

Leonid İliç Brejnev özü baxmasaydı...

oğurlanması - elmi ekspedisiya, Qar adamın axtarışı... Trus, Balbes və Bivaly ssenariyə görə özlərini elə qələmə verdilər. Nəticədə yalnız birincini təsdiq etdilər. Sonra Nikulin və Morqunovla uzun müddət danışıqlar aparıldı. Nina roluna aktrisanı 500 nəfərin içərisindən seçdilər. Ərizə verildəndən cəmi bir il sonra qəbul komissiyası filmin ilk kadrlarını izlədi. Filmin premyerası 1967-ci il aprelin 3-də Moskvanın 53 kinoteatrda eyni zamanda keçirildi.

AKTYORLARIN VİZİT KARTI

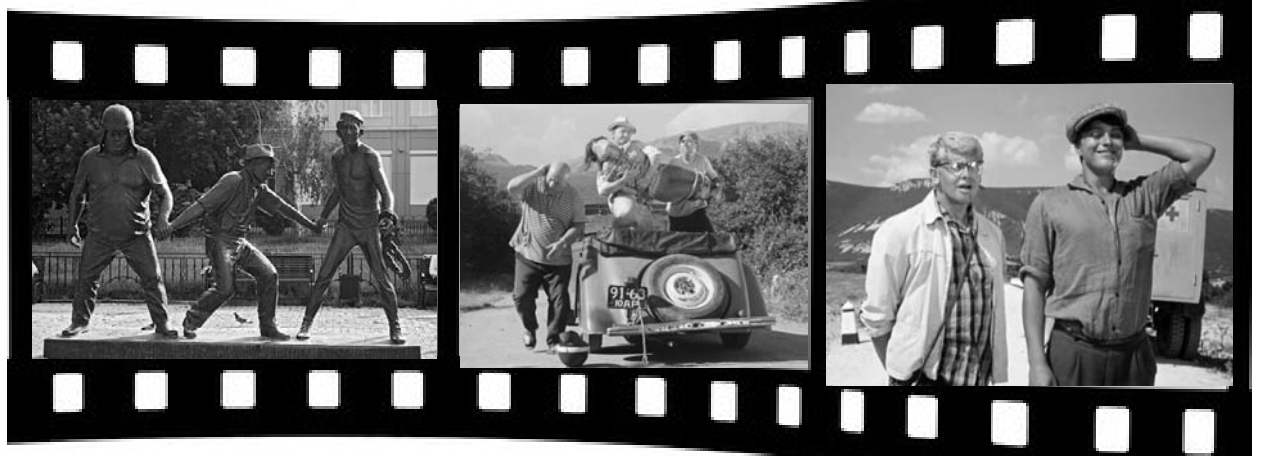
Budur, artıq "Qafqaz əsiri" filminin 50 yaşı var. Tam əminliklə deyə bilərik ki, bu filmə hər dəfə böyük həvəslə baxırıq. Bəlkə ona görə ki, böyük komediya ustası Qaydayın özünəməxsusluğu

AZƏRBAYCANLILAR SAAXOVU ERMƏNİ HESAB EDİRDİLƏR

Filməndən sonra Vladimir Etuş təkcə Qafqazda deyil, həm də Qafqaziyada milli qəhrəmana çevrildi. "Film ekranlara çıxandan sonra dost-tanış mənə xəbərdarlıq etdi ki, ehtiyatlı ol, qafqazlılar səni döyə də bilərlər" - deyərək aktyor xatırlayır: "Ancaq hər şey əksinə oldu. Mən bazara çıxanda az qaldılar ki, mənə əllərinin üstünə qaldırınsınlar. Hər tərəfdən mənə əhatəyə aldılar və qonaq etməyə başladılar". Məni öz doğmaları kimi qəbul etdilər. Baxmayaraq ki, bildiyim qədər azərbaycanlılar Saaxovu erməni hesab edirdilər. Ermənilər isə elə bildirdilər ki, o azərbaycanlıdır, gürcülər də özünü kimi

ği vaxt bütün heyvanlar yaşadığı evin yaxınlığına yığırdılar.

Yevgeniy Morqunova gəlinə, çəkilişlər zamanı Qaydayla Morqunov arasında münaqişə düşmüşdü. Rejissor ondan sonra bu obrazdan filmlərindən istifadə etməməyi qərara aldı. Ancaq Morqunovun obrazından başqa rejissorlar istifadə etmək istəyirdilər. O, "Üç gombul", "Yeddi qoca və bir qız", "Pokrovski darvazası" və s. filmlərdə çəkildi. Aktyorun ümumilikdə kinoda 100-ə yaxın rolu olub. Morqunov müxtəlif oyunlara və zarafatlara həvəskar idi. Məhz zarafatlarına görə böyük xalq məhəbbəti qazanmışdı, ancaq həmkarları buna görə tez-tez ondan inciyirdilər. Ömrünün son illərində Morqunovu çəkilişlərə az dəvət edirdilər. Onun səhhəti də yaxşı

vardı. O, həmişə ciddi janrları arzulaırdı. Ancaq bir neçə dəfə komediya da müraciət etmişdi. Axı onun üçün ən böyük mükafat filmlərinə baxan tamaşaçıların gülən gözləri idi. Bu gün sadəcə təsəvvür etmək çətindir ki, nə vaxtsa bu filmi ikinci növ kino hesab ediblər və ekrana çıxmasına maneələr yaradılıb. Kino tarixində bu cür üçlük tapmaq da çətindir. Çox az adam bilir ki, çəkiliş zamanı rejissor Morqunovun demək olar ki, bütün replikalarını ssenaridən kəsməyə məcbur olub. Şurikin -Aleksandr Demyanenkonun taleyində isə film sadəcə, həlledici rol oynayıb. Təbiətə sakit və ciddi olan aktyor filməndən sonra ictimai yerlərdə görünə bilmirdi. Onu daim kinolara çəkilməyə çağırırdılar və eyni tipli rollar təklif edirdilər. Demyanenko təkcə ciddi həyat sürmürdü, həm də kasıb yaşayırdı. "Qafqaz əsiri"nin ulduzu Nina isə gözəndən itməyib. İlk uğurlu rolundan sonra

qəbul etmirdilər. Amma bütün bunlar mənim üçün çox xoş idi". Filmin uğuru bütün aktyor heyətinin başqa filmlərdə rol almasına, xüsusən kəskin xarakterli komediya rollarında oynamalarına yol açdı. Bir filmdəki rolları onların böyük kinoda vizit kartına çevrildi.

Yuri Nikulin demək olar ki, Qaydayın bütün komediyalarında çəkildi. "Briyant əl", "Qoca quldurlar" sovet kinematografiyasının klassikasına daxil oldu. Yuri Nikulinin abidəsi Çiçəkli bulvarda qoyuldu. Aktyor, həmçinin "Onlar Vətən uğrunda döyüşdülər", "20 müharibəsiz gün", "Muxtar, yanıma" və başqa filmlərdə dramatik rollarda da çəkildi. 1973-cü ildə o, Xalq artisti adına layiq görüldü. 1982-ci ildən isə o, Çiçəkli bulvarda Sirkə rəhbərlik edirdi. Nikulin televiziyaada öz kolleksiyasından sayısız-hesabsız lətifələr danışdığı "Ağ popuqay" verilişinin aparıcısı idi.

deyildi. Diabətdən əziyyət çəkirdi. O, özünü heç nədən məhrum etmirdi - yeyir-çir, siqaret çəkirdi. Xəstəliyi barədə ona xatırladanda "bəs nə üçün yaşayırdı" deyirdi. Nəticədə o, iki infarkt və insult keçirdi. 1998-ci ildə onun kiçik oğlu avtomobil qəzasında həlak olanda aktyor bir daha özünü ələ ala bilmədi. Morqunov içkiyə qurşandı. Nəticədə 1999-cu ildə 73 yaşında təkrar insultdan vəfat etdi.

Filmi ərsəyə gətirən rejissor da, məşhur aktyorların çoxu da demək olar ki, həyatdan köçüb. Amma bu aktyor ansamblının çəkildiyi film nəsilər üçün yadigar qalıb. Sovet kino tarixində əvəzolunmaz yer alıb. Əbədlilik də budur. Necə ki, "Qafqaz əsiri"nin adı çəkiləndə üzlərə təbəssüm, dodaqlara silinməyən gülüş qonur...

Rus mətbuatından çevirdi Təranə Məhərrəmov